Artikel van pater Daniël Maes o.praem. in het tijdschrift Hoor Israel, december 2010. Met toestemming overgenomen. Dit artikel geeft een inkijkje in heden en verleden van de Kerk in het Midden-Oosten, de opmerkelijke geschiedenis van het klooster Mar Yakub (Syrië), het werk van zr. Agnes-Mariam van het Kruis en oecumenische initiatieven.

Damascus, Mar Yakub, Libanon

Getuigenis van een genieten bij de bron.

In de maanden oktober en november 2010 heb ik voor het eerst kennis gemaakt met de Arabische wereld en vooral met de kleine kudde christenen in het Midden-Oosten. In vergelijking met het Westen, mogen we zeggen dat de christenen daar arm zijn, vervolgd en een kleine kudde. Met deze drie eigenschappen is ook de eerste Kerk, de “primitieve Kerk” ontstaan, wat ons nu uitnodigt niet alleen naar deze plaatsen maar ook naar deze begintoestand terug te keren, om te komen tot een authentieke hervorming van het Lichaam van Christus op aarde, aangepast aan de noden van deze tijd.

1. Een beperkte kennismaking met Syrië en Libanon

Het was geen gewone toeristische reis, vermits ik verbleef in het zesde eeuwse klooster van Mar Yakub (= hl. Jakob, een Perzische martelaar, die zijn leven gaf voor de eenheid van de Kerk). Dit klooster ligt in Qâra, op 90 km van Damascus, hoofdstad van Syrië, op de weg naar Homs en was een ruïne totdat moeder Agnes-Mariam eigenhandig het begon te restaureren. Als toerist heb ik niet zo veel van Syrië gezien. Ik heb de christelijke wijk in Damascus bezocht, een beetje geslapen op de mooie tapijten in de moskee van de Omajjaden, zoals ook moslims doen. We bezochten de apostolische nuntiatuur te Damascus en ontmoetten de nuntius. Veel en goed contact had ik met de charismatisch-oecumenische groep in Damascus, geleid door de vurige pastor Nader Hilal Mawad en met enkele families aldaar. Zo heb ik hun eerste, bijzonder originele gebedsruimte gezien. Op een verwaarloosd tuintje hebben deze mensen een betonnen vloer gelegd, de grond er onder 's nachts uitgegraven en als bestaande ruimte is deze nu nog wettelijk ook. In de omgeving van Mar Yakub bezocht ik het klooster van Mar Moussa hoog in de rotsen, het “Krak des Chevaliers”, een der grootste burchten ter wereld. We werden ontvangen door de “secretaris-generaal” van de eerste privé universiteit te Kalamoon, en rondgeleid op deze gloednieuwe campus. We bezochten de kloosters van Seydnaya, het Aramese dorpje Ma alula en natuurlijk het dorpje Qâra zelf met zijn grieks-melchietische katholieke priester. Ik concelebreerde met hem tijdens een byzantijnse zondagseucharistie in zijn mooi kerkje, bezocht enkele parochianen en vierde het “parochiefeest” mee. We zagen daar ook de Romeinse tempel-kerk-moskee, ooit de St. Nikolaaskerk. Deze nog jonge priester is tevens de priester van Mar Yakub. In het klooster zelf mochten we de Franse ambassadeur met zijn gevolg gedurende een ganse dag uitgebreid ontvangen en zijn waardering en bewondering vernemen voor wat er zich nu afspeelt in Mar Yakub. De grote trekpleisters zoals Palmyra, Aleppo, Doura Europos en vele andere, heb ik dus (nog) niet bezocht.

Wel kreeg ik de kans om driemaal mee te rijden naar Libanon en dit kleine land meermaals te doorkruisen vanuit Adonis, 15 km van Beiroet, waar Mar Yakub een bijhuis heeft, “maison d'Antioche” genaamd, gelegen aan de Middellandse Zee. We bezochten Beiroet en zijn voorsteden met zijn verschillende patriarchaten. We bezochten het grieks-katholieke seminarie, waarmee het patriarchaat verbonden is en ontmoetten er de rector en de patriarch. We pelgrimeerden naar O. L. Vrouw van Libanon te Harissa met zijn kloosters en kerken, hoog boven de

prachtige baai van Jounieh, bezochten er de apostolische nuntiatuur en ontmoetten er de bijzonder hartelijke nuntius. We reden door Tipoli en deden er een terrasje, we reden naar Sidon en Tyrus, waar de hartelijke aartsbisschop Bacaouni ons uitgebreid rondleidde in het vissersdorp en langs de kust, van waaruit we Galilea zagen liggen. We werden her en der door families, die met Mar Yakub verbonden zijn hartelijk ontvangen. Hier heb ik eindelijk de verblinding van het Westen doorzien, die in stand gehouden wordt door de openbare opinie en zijn oppermachtige media. Het gaat niet om een eenvoudige onderlinge strijd tussen moslims en christenen. Voor Libanon hadden de "westerse machthebbers" (met Israël) een geheim plan om de christenen te laten vertrekken of te verdrijven. Omdat ze dat niet wilden is de verschrikkelijke Libanese oorlog uitgebroken en werden ze massaal vermoord of verdreven (1975-1980). Tot mijn ontsteltenis begreep ik dat deze politiek nu nog precies hetzelfde is. Ondanks de dringende persoonlijke oproep van zowel paus Johannes-Paulus II als van Moeder Teresa om de moeilijkheden met Irak niet door een oorlog te willen beslechten is de toenmalige president toch de oorlog begonnen. Resultaat: een hel op aarde. Inmiddels heeft Amerika zijn olie en zijn de christenen in Irak al voor ongeveer 3/4de verdreven, gedood, opgeruimd. Overal in het Midden-Oosten moeten de christenen weg omdat zij de getuigen zijn van het onrecht van het Westen. Avonden en nachten heb ik hierover van gedachten kunnen wisselen met hen die het meegemaakt hebben en nog meemaken. En ondertussen is Europa zichzelf in een snel tempo aan het de-europeaniseren en vooral de-christianiseren.

Tenslotte hebben we nog, per toeval, heel de top van de Syrische regering ontmoet, behalve de president zelf. De tweede sterke man van het land is Salim, de secretaris van de president. Deze is alom gekend als een rechtgeaard man en een persoonlijke vriend van moeder Agnes-Mariam. Hij heeft o.a. de kolossale ringmuur laten bouwen rond heel het domein van Mar Yakub. Tijdens mijn verblijf stierf zijn broer en die kreeg als het ware een staatsbegrafenis. Heel het centrum van zijn dorp was met grote witte bloemenkransen versierd en er was een enorme tent opgesteld. Vermits de vrouwen in de moslimwereld bij dergelijke rouwplechtigheid er niet aan te pas komen, werd ik gevraagd om met aboena Georges en David, een postulant, het klooster Mar Yakub te vertegenwoordigen. We kregen zelfs nog een ereplaats. Talrijke religieuze en kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders kregen een plaats achter ons. De ministers defileerden voor ons. En op het einde kregen we voorwaar een omhelzing van Salim zelf, die zijn oprechte dank uitsprak voor deze vertegenwoordiging van Mar Yakub.

Toch is ons lang verblijf veel meer geweest dan een toeristisch hoogfeest. We hebben geleidelijk het belang ontdekt van Mar Yakub voor de eenheid van de kerk in het Midden-Oosten en voor een grondige hervorming van het monastieke leven. Vervolgens menen we dat, uit al wat zich nu afspeelt rond Mar Yakub, er enkele nuttige lessen kunnen getrokken worden, ook voor de hervorming van het religieuze leven én voor een grondige hervorming van de kerk in het Westen.

2. De gaven van een stichteres

Wat is de originaliteit van Mar Yakub? Mijn antwoord heeft enkel de waarde van een persoonlijk inzicht vanuit eigen ervaring. Dit antwoord zoek ik in de persoon van de stichteres, in de plaats van de stichting en in de manier van de opbouw van het monastieke leven.

God heeft, strikt genomen, geen mensen nodig maar wil ze wel allen met hun eigen originaliteit gebruiken, tot opbouw van het Rijk Gods hier op aarde om hen eenmaal in het eeuwige hemelse Jeruzalem te laten delen in zijn onvoorstelbare en onuitputtelijke bron van Leven, Liefde en Geluk. Zo is ook Mar Yakub verbonden met de persoon van moeder Agnes-Mariam, die na jaren als een vrije hippie de wereld rondgetrokken te hebben, karmelietes werd in Harissa, Libanon. Daar heeft ze vele jaren geweend. De overgang was te geweldig, het contrast te groot. Nochtans was er een

novencenmeesters die haar begreep en al haar vele gaven tot ontplooiing wist te brengen. De novice Agnes-Mariam kreeg geen enkele verzachting of toegeving, maar wel heel veel waardering en liefde. Meer zelfs, aan haar werden documenten toevertrouwd over de hervorming van de karmel, die bedoeld waren voor de hogere overheid. En deze jonge, voormalige globetrotter gaf haar originele inzichten aan de novicemeesteres, die ze zelf aan de overste en de raad doorspeelde. Zo is de novice toch in het klooster gebleven, 21 jaar lang. Deze novicenmeesters werd overste, moeder Thérèse van het Kind Jezus, en is het nu nog. Hierdoor blijft ze tevens de geestelijke moeder van moeder Agnes-Mariam en geniet tevens ook van haar gaven en inzichten. De overste stichtte een nieuwe Karmel in Byblos en nu is de communiteit nog met 25 zusters, waarvan er echter enkelen hoogbejaard. Met haar raad maakte ze een lange overeenkomst op met zr. Agnes-Mariam. Daarin werd haar gave erkend om een nieuwe en hervormde karmel te stichten, eigen aan de noden van deze tijd. Ze blijft lid van haar moederklooster maar krijgt alle vrijheid om haar taak volgens haar gaven te volbrengen. Korte tijd daarna krijgt ze van de bevoegde kerkelijke overheid en van de Congregatie van de Religieuzen te Rome een bevestiging van deze overeenkomst.

Zr. Agnes-Mariam zoekt her en der naar een geschikte plaats voor een nieuwe stichting. Wie een dergelijk initiatief wil beginnen gaat normaal naar het “christelijk” Libanon. Zij die Libanese is, gaat uit Libanon weg om in het voor christenen zo moeilijke Syrië iets nieuws te beginnen. Ze neemt contact met de Grieks-Melchietische katholieke metropoliet van Homs, Hama en Yabroud, Mgr. Abraham Nehmé, nu een lieve, oude man op rust, en stelt voor om het beroemde klooster van Mar Yakub, dat inmiddels tot een troosteloze ruïne vervallen is, te restaureren. Dit was ooit het grootste en beroemdste klooster van het Midden-Oosten. De bisschop weende van ontroering en zei dat hij er al zes jaar voor bad. Met heel zijn hart geeft hij zijn zegen. Moeder Agnes-Mariam starte in de zomer van 1994 eigenhandig met de werkzaamheden. Toen zij nog in haar moederklooster was, had de overste, moeder Thérèse, meerdere meisjes die op zoek waren doorverwezen naar zr. Agnes-Mariam. Twee hiervan wilden nu met moeder Agnes-Mariam mee, zr. Carmel, eveneens Libanese en zr. Claire-Marie, Française. Deze drie begonnen aan de heropbouw van Mar Yakub. Geleidelijk kwamen mensen van het dorp Qâra helpen. Op 14 september 2000 verleende de metropoliet aan haar het recht tot oprichting van het nieuw monasterium van St. Jakob de Verminkte in zijn bisdom (“sui juris eparchialis”), volgens de traditie van het oosterse monastieke leven én hij verleende haar het recht op deze plaats tot de gemeenschap te stichten van de monialen van “de eenheid van Antiochië”. Hun religieus ideaal wordt omschreven als een dienst aan de eenheid van de kerken van Antiochië en het bevorderen van hun patrimonium op spiritueel, theologisch, patristiek, liturgisch en artistiek gebied. Het klooster is geworteld in de plaatselijke kerk, toegewijd aan de eenheid van de christenen in het Oosten en gastvrij voor de mohammedaanse broeders en zusters.

Onmiddellijk moeten we hierbij de passie voor de eenheid voegen in het hart van zr. Agnes-Mariam. Haar moederklooster is zelf toegewijd aan “Theotokos (Moeder Gods) en de eenheid”. Zij zal langs het restaureren van oude iconen (vooral die van de 17de eeuwse O.L.Vrouw van Eligie) het belang van haar eigen kerk ontdekken en zo komen tot het besef van de “de eenheid van de kerk van Antiochië”. Ze is getroffen, niet alleen door de verscheidenheid van de kerken van het Oosten maar vooral door hun verdeeldheid. In Beiroet (Libanon) zetelen zowat 17 bisschoppen! De lieve emeritus bisschop van deze plaats (Qâra), metropoliet Abraham Nehmé vertelde mij zelf over de grote bekoring van vele clerici om zo op te gaan in de schoonheid en eigenheid van hun eigen byzantijnse ritus, dat ze aan de wezenheid van het christelijk geloof voorbijgaan en over kloosters die meer energie steken in het beconcureren van elkaar vanuit hun eigenheid dan in het samenwerken met elkaar vanuit een gemeenschappelijk christelijk geloof. Welnu,

juist Antiochië is een plaats van eenheid. Nog voor het zogenaamde eerste concilie van Jeruzalem in het midden van de eerste eeuw, heeft de heilige Paulus in Antiochië gemeenschappen aangetroffen in hun oorspronkelijke eenheid in verscheidenheid, namelijk met gelovigen uit de Joden en gelovigen uit de volken, met allerlei verschillende culturen. Barnabas gaat Paulus halen in Tarsus: *"Toen hij hem gevonden had, bracht hij hem naar Antiochië. Een vol jaar namen zij deel aan de bijeenkomsten in die gemeente en gaven onderricht aan een grote menigte. Het was in Antiochië dat de leerlingen voor het eerst christenen werden genoemd"* (Handelingen 11, 26). Om alle scheuringen tussen de christenen doorheen de eeuwen te kunnen herstellen moeten we terugkeren naar de eerste breuk, die met het joodse volk. Dit vraagt "een terugkeer naar Jeruzalem". En deze weg leidt ons langs Antiochië. Antochië is ook een van de vijf oorspronkelijke patriarchaten (met Jeruzalem, Rome, Alexandrië, Constantinopel) , waarvan Petrus de eerste bisschop was, vooraleer hij naar Rome trok. We moeten langs Antiochië terug naar Jeruzalem. Het gaat hierbij niet om een terugkeer naar aardse steden maar om een bekering, een vernieuwing en geestelijke terugkeer, zoals onze grote voorgangers in het geloof aantonen: "*Hadden zij heimwee gehad naar het land van hun herkomst, dan hadden zij gemakkelijk kunnen terugkeren. Maar hun verlangen ging uit naar een beter vaderland, het hemelse"* (Hebreeën 11, 15-16).

Dat moeder Agnes-Mariam bijzondere gaven heeft om deze stichting te realiseren moge blijken uit de lange lijst van initiatieven die zij heeft genomen of verantwoordelijkheden die haar werden toevertrouwd. Naast "higoumène" van Mar Yakub, algemene overste van de Orde van Antiochië en voorzitster van "het huis van Antiochië" is ze coördinatrice van de werkgroep die waakt over het geestelijk leven vanuit de theologische en bijbelse commissie bij de vergadering van de patriarchen en katholieke bisschoppen in Libanon. Patriarch Gregorius III Laham heeft haar vervolgens met deze zending benoemd voor de grieks-melchietische-katholieke kloosters over heel de wereld. Ze is coördinatrice van de werkgroep Manumed I en II voor Libanon en Syrië, een instelling van de Europese Unie, die de kostbare manuscripten van het middellandse zee gebied wil bewaren en bevorderen. Zelf wil zij hiermee niet pronken met artistieke hoogstandjes maar voor de wereld en de Kerk getuigen van de onmisbare rijkdom van de oorspronkelijke christelijke aanwezigheid in het Midden-Oosten. Zij is lid van de officiële groep van de dialoog tussen katholieken en messiaanse Joden (zij die zelf een dochter is van een verdreven Palestijn!) en initiatiefneemster van de islamo-christelijke dialoog op basis van de mystiek. Inmiddels bereidt ze hierover een doctoraat voor aan de Sorbonne te Parijs onder leiding van de beroemde professor Pierre Leroy. Ze heeft enkele werken geschreven over de karmelitaanse spiritualiteit en de karmelitaanse visie op cultuur. Naar aanleiding van haar tentoonstellingen van iconen te Frankfurt en Parijs (2002-2004) verscheen haar groot werk "Icônes arabes, mystères d'Orient". Ondertussen heeft ze, weliswaar samen met praktisch heel haar gemeenschap de laatste zes jaar een vijftig tal iconen geschilderd voor verschillende kerken: één icoon ter plaatse (de koepel van een kerk in Seydnaya) van meer dan tien meter, een tiental iconen van 6 op 6 meter, nog een tiental van meer dan 2 op 2 meter en dan nog een aantal kleine iconen; daarbij leidde zij de restauratiewerken van nog eens een vijftigtal oude iconen. Tegelijk geeft zij onderricht aan de vele groepen die in Mar Yakub komen en zorgt voor de geestelijke begeleiding van velen. Tenslotte leidt zij zelf de bouwwerken van het nieuwe grote gastencentrum, opdat het in een authentieke monastieke stijl zou worden opgetrokken. De grote kerk die hierin voorzien is heeft nu al een wonderbaarlijke akoestiek.

Kortom, buiten haar praktische gaven van bouwheer en technisch erg bekwame iconograaf, heeft ze zich geestelijk verdiept in het monastieke leven, vooral vanuit de karmelitaanse geest, in de mystieke theologie, (waarover ze meerdere televisie- en radio-uitzendingen heeft gegeven) waarin ze een vruchtbare weg ziet voor een

geestelijke begeleiding van mensen en tevens een mogelijkheid tot dialoog met de shiietische en ismaëlitische islam. Vandaar heeft ze op vele plaatsen in het Midden-Oosten en in vele Europese landen retraites en conferenties gegeven vanuit een christelijke antropologie, verrijkt met de spiritualiteit van de woestijnvaders en de grote geestelijke schrijvers, als therapie voor niet-organische psychische aandoeningen. Tenslotte heeft zij een oecumenische geest ontwikkeld die open staat voor de spiritualiteit en de cultuur van gelovigen uit andere christelijke kerken en bewegingen. Uiteraard heeft zij vanuit haar eigen jeugd een gave ontwikkeld om ieder mens te aanvaarden zoals hij of zij is en is in staat op bijzondere wijze de jeugd aan te spreken. Zo worden in Mar Yakub vanaf 2000 dagen ingericht voor de jongeren, zowel voor het bisdom als voor heel Syrië.

3. De originaliteit van Mar Yakub

De tweede eigenheid zoeken we in de plaats van de stichting Mar Yakub te Qâra, Syrië. Deze uitdrukking betekent gewoon: de heilige Jakob. In de ons beter bekende talen luidt het: St. James the Mutilated, St. Jacques le Mutilé, St. Jacques l' Intercis, St. Jakob de Verminkte. Het is een Perzische martelaar. Afkomstig uit Seleucia-Ktesiphon, de hoofdstad van het Sassaniedische Rijk leefde hij tijdens de regering van Yazdegerd I (399-420). Hij was een christen van adellijke afkomst en genoot een goede opvoeding. In dienst van de koning bekleedde hij aan het Sassaniedische hof een zeer hoge functie. Hij bezweek voor de vele heidense gunsten die hij genoot, verloochende Christus en hechtte zich aan het Zoroastrianisme van zijn omgeving. Een dringende oproep van zijn moeder en zijn vrouw in een brief om terug te keren naar zijn geloof deed hem opnieuw kiezen voor Christus. De koning was bereid voor hem een middenweg te zoeken, maar zelf wilde hij ondubbelzinnig terugkeren naar het geloof in Christus. Wegens zijn hoge functie wilden de koning en zijn raadsheren hem een zodanige straf geven dat het een voorbeeld zou zijn voor gans zijn rijk. Hij zou geleidelijk in stukken gehakt worden: handen, voeten, benen, armen ... En zo gebeurde het. Jakob verenigde zich met het lijden van Christus en vervuld van de heilige Geest bad hij dat zijn levensoffer moge bijdragen tot herstel van de eenheid van de Kerk. In de “synaxe” of commemoratie is dit gebed bewaard gebleven:

“Mijn God, kijk naar mij die hier op de grond lig terwijl mijn ledematen helemaal verspreid zijn rondom mij. Ik heb geen voeten, benen of armen meer. Ik lijk op een huis dat tot ruïne vervallen is en waarvan alleen de muren nog overeind staan. Heer, geef dit volk dat door tirannen wordt vervolgd en verstrooid, vrede en rust. Verzamel het van de uiteinden der aarde. Zo wil ik, de minste van uw dienaren, U verheerlijken. Met alle martelaren en belijders van Oost en West, van Noord en Zuid, zal ik U, uw Zoon en uw heilige Geest zegenen tot aan het einde der tijden. Amen”.

Het is deze martelaar die tot patroonheilige gekozen werd bij de stichting van het klooster te Qâra in de 6de eeuw. Over de oorspronkelijke stichting van Mar Yakub weten we eigenlijk niets. Er is in het klooster wel een muntstuk gevonden van Justinianus II (565-578). Rond 628 leefde hier Mozes, een Ethiopische kluizenaar en martelaar die van hier uit een beetje verder te Nebek, Mar Moussa stichtte. Hoewel er in de streek meerdere kloosters bestonden kwamen gedurende de volgende eeuwen van heinde en ver de meeste pelgrims naar hier. In het jaar 1000 wordt een eerste reeks muurschilderingen aangebracht in de kloosterkerk en in 1200 een tweede reeks. Sultan Baibars verwoest in 1266 het klooster en onthooft de religieuzen, behalve hen die konden vluchten of zich in de onderaardse gangen verbergen. Dan verzamelt hij alle christenen, vermoordt hen en laat van de St. Nikolaaskerk te' Qâra een moskee maken. Voor de volgende eeuwen zijn er in verscheidene bibliotheken teksten te vinden die verwijzen naar het klooster van St. Jakob de Verminkte. In 1403 verwoesten de Turken het dorp Qâra en het klooster. Latere documenten vermelden Mar Yakub als “de voornaamste zetel van het religieuze leven” in het Oosten. In 1720 vermoorden Ottomanen 120 religieuzen en verwoesten

het klooster. Sommigen konden ontsnappen en namen hun toevlucht in hun bijhuis Deir Saydeh. In 175O wordt het klooster door een aardbeving getroffen, de bron en de watermolen worden zwaar beschadigd. Voor 1800 wordt het klooster overgenomen door monniken van St. Jan van de orde van de Choueïriten. Op 3 augustus 1836 bepaalt patriarch Maximos Mazloum
dat het klooster terug moet gegeven worden aan Qâra en zijn oorspronkelijk bisdom. Twee religieuzen van de orde van de Choueïriten moeten helpen bij de restauratie van het klooster en het beheer van de gronden. Op 15 september 1904 treft priester Gregorius Bondonk het klooster aan in een erbarmelijke toestand en beschrijft het weinige dat er van de oorspronkelijke bezittingen nog over bleef. De restauratie van het klooster door patriarch Maximos Mazloum heeft maar even stand gehouden. In 1913 begint weer het verval, in 1030 sterft de laatste priester en wordt het klooster gesloten. In 1970 dient het klooster voor een tijdje als kantoor voor douaniers. Daarna wordt het geleidelijk geplunderd door mensen die op zoek zijn naar schatten. Er blijft niets meer over dan een ruine. In augustus 1993 bezoekt moeder Agnes-Mariam deze plaats voor het eerst, wat het begin wordt van een geheel nieuwe fase.

4. De eigenheid van een monastieke leven in deze tijd

De derde eigenheid ligt in de nieuwe manier waarop het monastieke leven wordt beleefd of liever waarop het geleidelijk wordt opgebouwd. Omdat het klooster nog in volle expansie is geldt de huidige toestand niet als einddoel. Alles gaat langzaam. Bovendien gaat het om iets nieuws dat een hervorming wil zijn, vanuit de overtuiging dat zowel het monastieke leven als heel de Kerk in deze tijd een grondige vernieuwing nodig hebben. Om een gewone Karmel te stichten vanuit haar moederklooster had zr. Agnes-Mariam niet zulk een uitvoerige overeenkomst nodig van haar klooster en van de congregatie van de religieuzen. Juist haar gaven om te werken aan een hervorming, aangepast aan de noden van deze tijd werden erkend.

Ziehier de huidige samenstelling van de gemeenschap. Ik spreek nu niet vanuit regels, idealen of mooie folders, maar vanuit mijn ervaring van twee maanden verblijf hier. De drie eersten vormen als het ware de kern: de ene is de algemene moeder overste, de andere is de overste van het huis met alles wat er zich afspeelt en de derde is de econoom. Buiten de drie eerste monialen zijn er nog twee anderen toegewijd. Nog eens twee anderen zijn eveneens toegewijd hoewel ze geen volwaardige monialen worden maar eerder opvang blijven. Zij dragen ook een ietwat ander habijt. Een ervan heeft een lichte vorm van mongolisme. Vervolgens zijn er twee jongens postulant (een Vlaming van 25 en Amerikaan van 3O jaar). Ze hebben al vroeger met Mar Yakub kennis gemaakt en zijn nu acht maanden hier. Ze hopen in de nabije toekomst tot de mannelijke tak te mogen behoren en hier priester en monnik te kunnen worden. Zij wonen afzonderlijk in de voormalige Romeinse toren, samen met andere jongens, die hier worden opgevangen. Vervolgens is er nog de ingenieur-werkleider van de gebouwen. Hij bidt mee, eet mee volgt onderrichtingen mee en leeft mee. Voorlopig wonen zijn vrouw en kinderen nog in Damascus, maar verblijven regelmatig hier, zoals tijdens de vakanties. Het is de bedoeling eens vast verbonden met het klooster hier te leven als gezin. Verder zijn er nu drie kinderen uit erg ontwrichte gezinnen die hier worden opgevangen. Met toestemming of zelfs op vraag van de ouders worden ze in het christelijk geloof ingeleid en gedoopt. Een moslim woont buiten, in het poortgebouw en is een soort conciërge. Behalve het feit dat hij niet met de gemeenschap bidt en eet, draagt hij toch op alle andere vlakken mee de zorg van de gemeenschap, zowel binnen als buiten. Hij doet ook de gewone boodschappen. Tenslotte is er een soort bedoeïenengezin dat zorg draagt voor de kleine boerderij tegen de ringmuur (2 koeien, een kalf, vier schapen, een flinke hoeveelheid kippen, kalkoenen en ganzen). Een deel van de opbrengt van deze kleine boerderij gaat naar het onderhoud van dit gezin.

Op het binnenplein aan de grote

ingangspoort wordt een omvangrijk gastencentrum gebouwd, afhankelijk van de fondsen en de beschikbare werkkrachten. Het staat grotendeels onder dak. Het bevat o.a. een grote kerk, een restaurant, een groot afgesloten appartement met verscheidene kamers, zaal, keuken, sanitair en tenslotte een 60-tal kamers met de nodige voorzieningen. Er zijn twee grote ingangstrappen voorzien, een voor de bezoekers en een voor de gasten. Verder is er een uitgebreide kruiden- en groententuin. De zuster overste van het huis is een wandelende encyclopedie voor medicinale kruiden, die worden verwerkt en verkocht. Er groeien olijven, vijgen, abrikozen, granaatappels, andere fruitbomen, en er zijn kleine wijngaarden e.d.m. Alles voor eigen gebruik en voor verwerking om te verkopen.

Het klooster wordt zeer druk bezocht. Iedereen is welkom en zij die komen zijn ook van alle mogelijke geloofsstrekkingen, zowel moslims als christenen, zowel vurige als anders of geen gelovigen. De charismatische groepen van pastor Nader Hilal Mawad hebben een bijzondere plaats en komen regelmatig met 50 personen. Ze zijn ook tijdens mijn verblijf geweest voor drie dagen. En daarna nog met kleine groepjes. Pastor Nader heeft zeven groepen over heel het land verspreid. Het zijn de vurigste christenen in Syrië. Hij heeft al aangekondigd dat hij niet “de pastor van de kerk van God” zal blijven, maar zich voor goed zal verbinden met Mar Yakub, samen met zijn gezin en hen die het wensen. Verder waren er vijf groepen voor enkele dagen, voor een week of langer komen logeren, meestal jongeren van 20 tot 10 personen. Dan is er altijd een kennismaking voorzien met een of twee onderrichtingen van moeder Agnes-Mariam. De bedoeling is de mensen te leren in het diepst van zichzelf te treden om daar de Drie-ene God te ontdekken en een persoonlijk verbond aan te gaan met Jezus Christus, het mensgeworden Woord om tot volle ontplooing te komen. Deze mensen zijn vrij de gebedsdiensten mee te maken of niet. Tenslotte komen er zeer veel bezoekers. Velen komen uit Aleppo of Damascus. Op een dag heb ik meegemaakt dat er een kleine duizend waren. Het was georganiseerd, de ene bus na de andere, met of zonder priesters van verschillende ritussen. Ze krijgen een uitleg over de heilige Jakob die zijn leven gaf voor de eenheid van de Kerk en ze krijgen een rondleiding met de betekenis van deze stichting, die dikwijls eindigt met een gebed in de kerk of de krypte. En natuurlijk kunnen ze in het winkeltje religieuze voorwerpen en medicinale kruiden kopen.

De drie peilers van dit monastieke leven zijn de gewone: gebed, gemeenschapsleven en arbeid. Ze worden wel op een nieuwe wijze nagestreefd. Op de eerste plaats wordt er voor geijverd dat de mensen gelukkig zijn, zichzelf aanvaarden zoals ze zijn, in het diepst van zichzelf God leren vinden, aanvaarden dat ze oneindig bemind zijn, hun eigen gaven leren kennen en ontplooien. Dit begint met een ontdekking, waaraan dan verder gewerkt wordt tot aan het einde van het leven. Het is eten van de boom van het leven en van alle bomen, behalve van de boom van kennis van goed en kwaad, zoals het scheppingsverhaal vermeldt. We zijn geroepen om ten volle te leven maar niet om onszelf tot god te verheffen. We zijn een verwijzing naar God die in het diepst van ons zijn woning heeft en daar worden we uitgenodigd om dan een verbond aan te gaan met God die mens geworden is zoals wij, Jezus Christus. De Schrift, bijzonder het evangelie zijn daarbij de dagelijkse wegwijzers. Onder de aanbevolen geestelijke lectuur nemen uiteraard de karmelitaanse spiritualiteit en St. Jan van het Kruis een bijzondere plaats in. Er zijn doorgaans maar twee gezamenlijke gebedsmomenten per dag: 's middags en 's avonds (eucharistie of vespers; in de byzantijnse traditie is er niet iedere dag een eucharistie). 's Morgens gaat ieder vrij een tijdje in stilte bidden en 's middags is er een rusttijd die tegelijk voor geestelijke lezing kan dienen. De grote klok luidt voor de eucharistie en het gebed, de kleine klok voor het middag- en avondeten. Er wordt gestreefd naar het bereiken van een voortdurend inwendig gebed doorheen een dikwijls grote uiterlijke drukte.

Het gemeenschapsleven is zeer levendig, mede door de vele projecten die tegelijk

aangepakt worden en de opvang van volwassenen en kinderen. Het gemeenschapsleven volgt niet zozeer vaste regels maar de noden van het ogenblik. De regels volgen het leven. Er wordt getracht zo transparant mogelijk met elkaar te leven en alle schijn te vermijden: de schijn van uiterlijke stilte zonder innerlijk de stilte te kennen, de schijn van gebed zonder innerlijk gebed te beoefenen, de schijn van armoede. Op donderdagavond wanneer de kinderen de volgende dag vrij hebben, kan men gerust 's avonds met z'n allen naar een dvd van Charlie Chaplin kijken, Arabisch gesproken met Engelse ondertiteling. Afzonderlijke gasten en kleine groepen die verblijven worden tot heden nog helemaal in de gemeenschap opgenomen. Altijd wordt er een gelegenheid gezocht voor openlijke kennismaking , die tevens gericht is op de persoonlijke zoektocht. Hierbij geven dan ook de leden van de gemeenschap hun getuigenis. Dit zijn niet alleen stichtende maar ook erg humoristische ontmoetingen. Dikwijls wordt hiervoor het middagmaal op zondag uitgekozen, dat voor een groot deel van het jaar in de tuin gehouden wordt en een flink deel van de namiddag in beslag kan nemen.

De derde peiler is de arbeid. Er is heel veel werk en er wordt veel gewerkt , omdat men alles zo veel mogelijk ook zelf wil doen: groepen ontvangen, kamers geven, voor eten zorgen, retraites verzorgen, de vruchten van de tuinen verzamelen en verwerken voor eigen gebruik en voor de verkoop, bezoekers rondleiden en goede onderrichting geven, de huistaken van de nu drie kinderen van verschillende leeftijden helpen maken, zorgen dat de bouwwerken verder gaan, de bestaande gebouwen en het leven van de eigen gemeenschap onderhouden, de opdrachten van de bestelde iconen schilderen en afwerken... De verantwoordelijkheden zijn duidelijk afgebakend. Ieder kent zijn of haar vaste taken, ook wanneer plots alle krachten nodig zijn voor een bepaald dringend of onvoorzien werk. Toch draagt ook iedereen eensgezind het geheel. Uiteraard is het een hard leven maar het brengt mensen samen in een diepe eensgezindheid rond Jezus en in het besef dat men samen aan iets zeer moois bouwt, dat nog vol verrassingen is. Bovendien schakelen de meeste gasten zich vrijwillig in bij het werk dat de overste van het huis aanduidt.

Van Mar Yakub vind je een mooie website: www.maryakub.com en dat is alles. Er is geen roepingenpastoraal, geen aanwervingsstrategie en er zijn geen folders. Is er een belangrijk feest, zoals dat van de patroonheilige Jacobus (die voor dit bisdom en heel Syrië van grote betekenis is) en is er de mogelijkheid om feest te vieren, dan wordt de betrokken kerkelijke hiërarchie uitgenodigd om hierin voor te gaan. Voor de rest is er geen enkele officiële uitnodiging of bekendmaking. De vrienden die komen, zijn welkom.

Er leven zeker bezwaren tegen de stichteres en tegen het klooster Mar Yakub. Je kunt ze mogelijk horen in kerkelijke kringen van hoog tot laag en van Oost tot West. Ziehier enkele van die valse aantijgingen: in Mar Yakub zijn ze maar met drie en de overste is nooit thuis, ze verheft zich op haar stoel hoogmoedig boven de anderen (de invloedrijke clericus8 die dit lanceerde heeft inmiddels zelf rugklachten en zit bij voorkeur ook op een hoge stoel!), het is helemaal geen geordend kloosterleven maar een wanorde, ... Als antwoord hierop verwijs ik slechts naar wat we hoger schreven en naar het nauwkeurige dagboek van mijn verblijf aldaar.

Besluit

Er kunnen ongetwijfeld vele vragen gesteld en mogelijke bezwaren geopperd worden tegen het klooster Mar Yakub. Wie echter met dit klooster zelf contact neemt, kan niet meer twijfelen aan de oprechte christelijke liefde, de vrede, de vreugde en de vrijheid die van deze gemeenschap uitgaan als een frisse en nieuwe hoop voor het religieuze leven en de Kerk in deze tijd. Iedere authentieke vernieuwing moet terugkeren naar de bronnen, namelijk naar de “primitieve” Kerk, waarvan we de grondtrekken vinden in de Handelingen van de apostelen (o.a. in 2, 42-47): trouw aan de leer van de apostelen, het

geloof in Jezus menswording, sterven en verrijzen, open voor zijn Geest, trouw aan het gemeenschappelijk leven en de zorg voor de armen en voor elkaar, trouw aan het Woord Gods, de eucharistie en het gebed, eensgezindheid, lofprijzing, blijdschap en eenvoud. Tevens lezen we dat deze eerste geloofsgemeenschap niet gespaard bleef van spanningen, gebreken en moeilijkheden. Laten we niet vergeten dat in het Nabije-Oosten de wortels liggen van ons christelijk geloof en leven, nl. in deze arme, vervolgde, kleine kudde christenen, zo rijk aan verscheidenheid én gekwetst door verdeeldheid, geworteld in ieder land en toch nergens echt thuis, als vreemdeling op weg naar het hemelse vaderland. Mar Yakub is een terugkeer naar deze primitieve Kerk én een voorbereiding op de uiteindelijke, door eenheid in verscheidenheid herstelde Kerk van deze eindtijd.

P. Daniël Maes o.praem.
5 december 2010

P.S. Deze tekst het ik opgemaakt vanuit mijn persoonlijke ervaring, aangevuld met de officiële documenten die mij door het klooster ter beschikking werden gesteld:

- *Le Monastère de Saint Jacques-le-Mutilé à Qâra – Syrie*, 2010
- *Décret Eparchial* van Abraham Nehme, metropoliet van Homs, Hama en Yabroud, Syrië, 14 september 2000
- *Accord d'appartenance*, overenkomst tussen de overste en de raad van de Karmel van de Theothokos en van de Eenheid te Harissa enerzijds en zr. Agnes-Mariam anderzijds, 31,12,2000
- *Congregatio pro Institutis Vitae Consecratae et Societatibus Vitae Apostolicae*, Vaticaan, Spaanse brief van Eduardo kard. Martinez Somalo, prefect, aan moeder Thérèse de Jésus, overste van de karmel te Harissa met betrekking tot zr. Agnes-Mariam en haar stichting, 27 januari 2001
- *Congregatio pro Institutis Vitae Consecratae et Societatibus Vitae Apostolicae,* Vaticaan, Franse brief van Eduardo kard. Martinez Somalo, prefect, aan zr. Agnes-Mariam de la Croix, higoumène van het klooster Saint-Jacques-le-Mutilé, 11 januari, 2002
-
- *A qui de droit,* Franse brief van Joseph Kallas, de Grieks-Melchietische Katholieke metropoliet Beiroet en Jbeil, 11,2,2009 voor de oprichting van een werkgroep waarvan moeder Agnes-Mariam de coordinatice is, en die waakt over het geestelijke leven van de gelovigen. Met vermelding van de personen in die deze werkgroep.
- *Curriculum vitae* van de Libanese Fadia Laham, zr. Agnes-Mariam van het Kruis.

Website van Mar Yakub: www.maryakub.com

Dit is document 0334 op www.stucom.nl.